

การให้ความหมายตนเองที่ทำให้ครูกะเทยถูกตีตรา และเลือกปฏิบัติทางสังคมในโรงเรียน

Self-definition Leading to the Stigmatization and Social Discrimination Against Kathoey Teachers in Schools.

วันที่รับบทความ: 3 กุมภาพันธ์ 2565

วันที่แก้ไขบทความ: 2 มีนาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ: 14 มีนาคม 2565

ปวิญาพัฒน์ วรพันธ์¹

จริยา หีบจันทร์ตรี²

สมชัย สราญสิริบริรักษ์³

พีรเดช ประคองพันธ์⁴

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้ความหมายตนเองที่ทำให้ “ครูกะเทย” ถูกตีตราและเลือกปฏิบัติทางสังคมในโรงเรียน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบปรากฏการณ์วิทยาเชิงวิภาษวิธี โดยใช้การสนทนาได้ตอบทำความเข้าใจประสบการณ์ดำเนินชีวิตในแต่ละวันของครูกะเทย อาศัยการแนะนำจากคนที่รู้จักของผู้ช่วยเหลือแนะนำ โดยรวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 10 คน จากนั้นทำการวิเคราะห์ตัวบท จัดระบบข้อมูล จัดทำรหัสข้อมูล ให้ชื่อข้อมูล วิเคราะห์และจัดประเภทข้อมูล และเชื่อมโยงมโนทัศน์เพื่อจัดทำเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจของเรื่องราว และนำมาตีความวิเคราะห์อย่างวิภาษวิธี เน้นการสนทนา ผลการวิจัยพบว่า ครูกะเทยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม แล้วสร้างภาพลักษณ์ของตนเองสู่สังคมภายใต้ความคาดหวังของตนเองและสังคมในสถานการณ์การตีตรา ซึ่งการให้ความหมายมีอิทธิพลต่อการตีตราและการเลือกปฏิบัติ และในสถานการณ์การเลือกปฏิบัติที่มีต่อครูกะเทย ทั้งนี้ ครูกะเทยให้ความหมายตนเอง 4 ประการ คือ 1) เป็นครูผู้ชายที่แสดงออกท่าทางและพฤติกรรมแบบผู้ชาย 2) เป็นครูผู้ชายที่แสดงอาการปฏิกิริยาตึงตัง 3) เป็นครูผู้ชายที่แสดงออกทางพฤติกรรมและความชอบในลักษณะเกย์ และ 4) เป็นครูผู้หญิงคนหนึ่งในโรงเรียน ที่มีเพียงคำนำหน้าชื่อว่า “นาย”

คำสำคัญ: การให้ความหมายตนเองครูกะเทย การถูกตีตรา การเลือกปฏิบัติทางสังคม

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

e-mail: pawinyaphat@g.swu.ac.th

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยพัฒนามหานคร มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

e-mail: jariyah@hotmail.com

³ อาจารย์ประจำบริษัท ไทยฟลอร์ทเรนนิง จำกัด (TFT)

e-mail: somchai.saransiriborirak@g.swu.ac.th

⁴ อาจารย์ ดร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

e-mail: peeradet@g.swu.ac.th

Self-definition Leading to the Stigmatization and Social Discrimination against Kathoey Teachers in Schools.

Received: February 3, 2022

Revised: March 2, 2022

Accepted: March 14, 2022

Pawinyaphat Woraphan ¹

Jariya Heepjantree ²

Somchai Saransiriborirak ³

Peeradet Prakongpan ⁴

Abstract

The purpose of this study was to review the self-definition, leading to the stigmatization and social discrimination against “Kathoey teachers” in schools. This qualitative research was a dialectical phenomenology model, using interactive conversations to understand daily life experiences of 10 kathoey teachers after the data saturation had been reached. Researchers then organized information, coded data, named the detailed information, analyzed and classified data and linked their concepts to form a guideline to create understanding (Theme) of the story and bring it to the dialectical interpretation. The results showed that Kathoey teachers went through the process of socialization, creating their image to society under the expectations of them self and society in stigma situations and also in the situation of discrimination against Kathoey teachers in schools. Kathoey teachers defined themselves as 1) being a male teacher who showed masculine gestures and behaviors 2) a male teacher showing a douche-like gesture 3) a male teacher who expresses his behavior and preferences in a gay manner and 4) a female teacher in the school with only the prefix "Mister".

Keywords: Self-definition Leading, Stigmatization, Kathoey Teachers, Social Discrimination

¹ Lecturer, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

e-mail: pawinyaphat@g.swu.ac.th

² Lecturer, Institute of Metropolitan Development, Navamindradhiraj University

e-mail: jariyah@hotmail.com

³ Lecturer, THAI Flight Training Co., Ltd.

e-mail: somchai.saransiriborirak@g.swu.ac.th

⁴ (Ph.D.) Lecturer, Graduate School of Srinakharinwirot University

e-mail: peeradet@g.swu.ac.th

บทนำ

ความหลากหลายทางเพศเป็นคุณลักษณะอันบ่งบอกอัตลักษณ์ทางเพศที่ไม่มีรูปแบบตายตัวสามารถเปลี่ยนแปลงและแตกต่างออกไปจากกรอบของเพศชายและหญิง ที่ถูกกำหนดโดยสรีระตามธรรมชาติหรือระบบเพศของสังคม ไม่ว่าจะเป็นเกย์ กะเทย ไบแซกซวล เลสเบี้ยน ผู้หญิงและผู้ชายข้ามเพศ และเพศอื่น ๆ มักได้รับแรงกดดันจากความไม่เป็นธรรม หรือไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลในสังคม สถานที่ทำงาน หรือแม้แต่ในครอบครัว (ปริยศ กิตติธรรค์ศักดิ์, 2560, หน้า 2) การถูกตีตราและเลือกปฏิบัติเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตในบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ พบว่า กลุ่มคนข้ามเพศถูกเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงานมากกว่าครึ่ง ด้วยเหตุแห่งการมีอัตลักษณ์เป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ “เพศ” (sex) ถูกวางอยู่บนหลักเกณฑ์ของการตัดสินเชิงชีวภาพซึ่งมีเพียงเพศชายและเพศหญิงเท่านั้นที่ได้รับการยอมรับ แต่กะเทยอยู่ในสถานะที่กำกวมระหว่างความเป็นหญิงและความเป็นชาย (Martin King Whyte, 2015, p. 12) ทำให้ความคาดหวังในการแสดงออกซึ่งบทบาททางเพศของความเป็นหญิง และเพศชายยังเป็นกรอบอุดมคติที่เป็นโครงสร้างที่เข้มแข็งของสังคม (ธีรณรงค์ สกกุลศรี กนกวรรณ ธีรารวรรณ และคมกฤช ตะเพียนทอง, 2560, หน้า 95)

ครุ “กะเทย” เป็นกลุ่มบุคคลที่ถูกสังคมจับจ้อง (gazed) เนื่องจากสังคมไทยเชิดชูและให้คุณค่าและความสำคัญกับ “ความเป็นชาย” เป็นสิ่งที่สังคมใช้เรียกขานบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศแตกต่างจากเพศสภาพ (กิตติกร สันคติประภา, 2550, หน้า 102) ทั้งที่ศักยภาพในการประกอบอาชีพของกะเทยมีความหลากหลาย แต่ด้วยกรอบวาทกรรมแบบรักต่างเพศที่ได้สร้างมายาคติ (myth) และการให้คุณค่าในการกำหนดลักษณะของบุคคลในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ของสังคมไทยนั้นยังคงถูกเลือกปฏิบัติอยู่ (อัยฤทธิ์ ธิลา, 2560, หน้า 8-10) ในอดีต “ครุ” เป็นอาชีพของผู้ชาย จนกระทั่งมีกฎหมายรองรับที่ยอมรับให้ข้าราชการหญิงมีสถานะทัดเทียมกับข้าราชการชายและสังคมเชื่อว่า “ครุ” เป็นอีกฐานันดรที่ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ผู้ที่จะเป็นครุต้องถูกพิจารณา ไม่มีพฤติกรรมที่ไม่ดีงาม การมีเพศสภาพและเพศวิถีที่ไม่สอดคล้องกับเพศสรีระถือได้ว่าเป็นการลดทอนศักดิ์ศรีคุณค่าความน่าเชื่อถือของตำแหน่งและหน้าที่ “ครุ” ทำให้เกิดความหวาดกลัวว่าศิษย์จะเลียนแบบและเอาเป็นแบบอย่าง (สุริชัย หวันแก้ว, 2550, หน้า 102-109) นอกจากนั้น ครูกะเทยยังถูกเลือกปฏิบัติอันเป็นอิทธิพลจากวาทกรรม เรื่อง “เพศผิดปกติ” ที่เกิดจากความเชื่อทางศาสนาและความรู้แบบวิทยาศาสตร์ทำให้เกิดการจัดลำดับชั้นของคนที่ไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ คนที่นิยามตนเองเป็นชายและหญิงจะถูกยกให้สูงเหนือกว่าคนที่ถูกนิยามว่าเป็น “คนเบี่ยงเบนทางเพศ”(นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2559, หน้า 7) ทั้งนี้ สังคมไทยมีการผลิตสร้างความหมายในการอธิบายบุคคลที่ไม่ใช่ชายหรือไม่ใช่หญิง ด้วยการเรียกว่า “กะเทย” และอิทธิพลของความรู้แบบการแพทย์ชีวภาพแบบตะวันตก ส่งผลต่อการให้ความหมายของกะเทยและถูกหยิบยกขึ้นมาใช้ในฐานะอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรแต่ละยุคสมัย จากสถานการณ์ข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการให้ความหมายตนเองที่ทำให้ “ครูกะเทย” ถูกตีตราและเลือกปฏิบัติในโรงเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้ความหมายตนเองที่ทำให้ “ครูกะเทย” ถูกตีตราและเลือกปฏิบัติในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative research) ที่มุ่งเน้นการให้ความหมายตนเอง ที่มีอิทธิพลต่อการถูกตีตราและการเลือกปฏิบัติทางสังคมของครูกะเทยในโรงเรียน โดยใช้กระบวนทัศน์เชิงวิพากษ์ (critical paradigm) ที่มีจุดยืนทางภววิทยา ที่มีความหลากหลาย ทั้งสังคมนิยมเชิงวิพากษ์และสัมพัทธนิยม ในส่วนญาณวิทยาแบบทัศนพิสัยนิยม ผสมกับสัมพัทธนิยม (พิชัย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2555, หน้า 79-81) ดังนั้น วิธีวิทยา เน้นวิชาวิธีและการสนทนา โดยใช้การวิพากษ์และมโนทัศน์เกี่ยวกับกะเทย การตีตราและการเลือกปฏิบัติ จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ที่ถูกครอบงำ สภาพะกตทับของการถูกตีตราและถูกเลือกปฏิบัติที่อยู่ในความทรงจำ ระเบียบแบบแผนหรือกฎเกณฑ์เพื่อสร้างกรอบความคิดที่อธิบายเรื่องเล่าของครูกะเทย

1. การเข้าถึงประสบการณ์

ความรู้จากประสบการณ์ของครูกะเทยที่ถูกหล่อหลอมโดยความรู้แม่บทความสัมพันธ์ที่สร้างกรอบความคิด ซึ่งมีเงื่อนไขของความสัมพันธ์เชิงอำนาจกำกับอยู่ รวมถึงความเป็นชายขอบอันมีนัยสำคัญต่อ “พื้นที่” ที่ถูกให้ความหมายว่า เป็นพื้นที่ของการวิจัยกะเทยปะปนในให้เห็นแก่นกะพี้ จึงกีดกันความรู้และความหมายอื่น ๆ ออกไปจนเกินขอบเขตจากภาพบริบทของครูกะเทย และระบบความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ผู้วิจัยตระหนักถึงความสัมพันธ์ทางสังคมและความรู้สึกของมิตรภาพในทัศนะของกลุ่มครูที่เชื่อว่าตนคือกะเทย จึงอาศัยการแนะนำจากคนที่รู้จักและรุ่นน้อง-รุ่นพี่ของผู้ช่วยเหลือแนะนำ (gatekeeper) โดยรวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นไปตามที่ Morse (2000, p. 5) อธิบายขนาดจำนวนผู้ให้ข้อมูลว่า ควรมีขนาดที่ 10 คน หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว โดยผู้วิจัยนัดหมายเพื่อสัมภาษณ์ และแจ้งรายละเอียดของวัตถุประสงค์การวิจัยแก่เจ้าของประสบการณ์อย่างชัดเจน แสดงความจริงใจ ความคิด และความรู้สึกอย่างเปิดเผย เพื่อลดความกังวลหรือความไม่สบายใจก่อนเริ่มบทสนทนาอันเป็นการสร้างความไว้วางใจ เชื่อได้ว่าผู้วิจัยยึดหลักความไว้วางใจ (trustworthiness) ตามแนวทางของ Guba and Lincoln's (1985, p. 308) เพราะสารัตถะของเรื่องเล่าจะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลและผู้วิจัย และเนื้อหาสาระในวงสนทนาจะประกอบสร้างความหมายและประสบการณ์ที่ผู้เล่าเรื่องจะนำเข้าสู่บริบทชีวิตครูกะเทยได้อย่างลุ่มลึก

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดผู้ให้ข้อมูลที่เป็นครูเกษียณในโรงเรียน

ลำดับ	นามสมมติ	อายุงาน (ปี)	สังกัด	ลำดับ	นามสมมติ	อายุงาน (ปี)	สังกัด
1	ครูปี	4	รัฐบาล	5	ครูทีที	4	รัฐบาล
2	ครูเอ็ม	2	รัฐบาล	6	ครูเจ	5	รัฐบาล
3	ครูที	6	รัฐบาล	7	ครูโอ	6	รัฐบาล
4	ครูเอฟ	4	เอกชน	8	ครูเอ	3	สาธิต

2. การบันทึกและวิเคราะห์ประสบการณ์

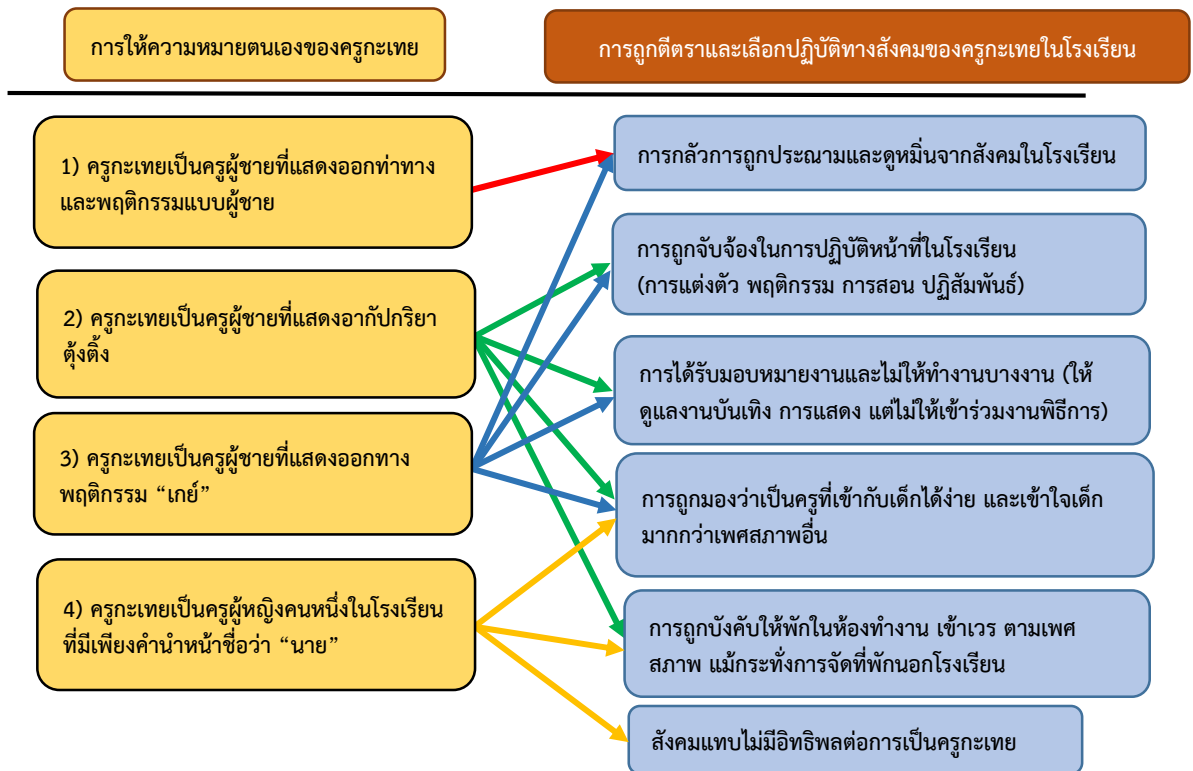
การเก็บรวบรวมเรื่องเล่า และตัวบท เพื่อสะท้อนแก่นสาระ (themes) โดยการบันทึกและถอดเทปอย่างเป็นระบบ ตามกระบวนการวิเคราะห์แก่นสาระ (thematic analysis) 6 ขั้นตอน คือ 1) การทำความเข้าใจกับข้อมูล 2) การทำให้เกิดข้อมูลเบื้องต้น 3) การค้นหาแก่นสาระ 4) การตรวจสอบซ้ำแก่นสาระ 5) การระบุและตั้งชื่อแก่นสาระ และ 6) การจัดทำรายงาน ซึ่งมีความเหมาะสมกับงานวิจัยนี้ เพราะเป็นกระบวนการเชิงปฏิบัติของการวิเคราะห์และรายงานแก่นสาระจากข้อมูลที่มีและยังช่วยให้สามารถบริหารจัดการและอธิบายข้อมูลที่มีได้อย่างละเอียด (Braun & Clarke, 2006, p. 78) จากนั้นผู้วิจัยได้พินิจวิเคราะห์ว่าควรแสวงหาโอกาสเพื่อตีความใหม่ ๆ ในวงสนทนาแต่ละรอบ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสร้างความหมายหรือเพิ่มเติมการตีความของตนในประเด็นสัมภาษณ์ และภาพความทรงจำในอดีต ไม่ใช่เพียงความจริงเชิงวัตถุวิสัย” (Neuman, 2000, pp. 394-399; Denzin & Lincoln, 2000, pp. 123-129) แต่ช่วยขยายส่วนต่อของความหมายที่ศึกษาให้เข้าใจอย่างลุ่มลึก โดยพยายามมองหา “สิ่งขัดแย้ง” (contradictory) อันเป็นใจความที่มีคุณค่าจากสิ่งที่เล่าเรื่องซึ่งผู้ให้ข้อมูลมองเห็นว่าเป็นความจริง

รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยาเชิงวิภาษวิธีในงานวิจัยชิ้นนี้ (critical phenomenological method) โดยใช้การสนทนา ตีความ เปรียบเทียบ นำไปสู่การสังเคราะห์ความหมายร่วมกัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สนทนากับ “ครูเกษียณ” ที่ยินดีเล่าเรื่องราวของตน จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ตัวบท จัดระบบข้อมูล จัดทำรหัสข้อมูล ให้ชื่อข้อมูลที่มีรายละเอียด วิเคราะห์และจัดประเภทข้อมูล และเชื่อมโยงมโนทัศน์ เพื่อจัดทำเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจ (thematic) นำมาตีความวิเคราะห์อย่างวิภาษวิธี โดยค้นหาความหมายจากเรื่องเล่าที่ได้มา เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับการให้ความหมายของตนเองที่ทำให้ “ครูเกษียณ” ถูกตีตรา และเลือกปฏิบัติในโรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

การให้ความหมายตนเองของ “ครูเกษียณ” ที่ทำให้ถูกตีตรา และเลือกปฏิบัติในโรงเรียนนั้นสะท้อนว่า ครูเกษียณเป็นผู้ที่สร้างตนเองให้อยู่ตรงกลางของระเบียบและกรอบความคาดหวังของสังคม ซึ่งถือเป็นการสร้างและธำรงรักษาอัตลักษณ์ของตนให้สังคมได้ประจักษ์รับรู้ และยอมรับตัวตน เพื่อให้มีที่ยืนในสังคมอย่างสง่างาม ไม่ได้เป็นตัวประกอบหรือตัวเลือกที่สร้างสีสันของการเป็นคน ที่สร้างความบันเทิงในโรงเรียน หรือเป็นผู้ลวงละเมิดทางเพศต่อนักเรียนตามที่สังคมตีตราไว้ดังที่เคยเป็นมา ฉะนั้นความเป็นครูเกษียณก็ไม่ได้มีแก่นแท้ หรือความเป็นตัวตนตายตัว แม้แต่เรือนร่างและการแสดงออกออกถึงพฤติกรรม

ของความเป็นครูกะเทย สามารถจำแนกได้เป็นส่วน ๆ ซึ่งแต่ละส่วนถูกกำหนด สร้าง และกำกับจากสังคม มาเป็นกรอบในการให้ความหมายของคำว่า “ครูกะเทย” นอกจากนี้ โครงสร้างทางสังคมระเบียบของ “วิชาชีพครู” และความเป็นข้าราชการของรัฐ/พนักงานในโรงเรียนได้แสดงและเน้นย้ำให้เห็นว่า กลไกทางอำนาจที่มากับวาทกรรมความเป็นครู ได้เข้าบ่งการต่อเรือนร่างของครูกะเทย สร้างความเป็นครูกะเทย และทำให้ตัวตนความเป็นครูกะเทยกลายเป็นตัวตนภายใต้อำนาจแห่งความรู้ อย่างไรก็ตาม ภายใต้กรอบระเบียบต่าง ๆ ในวิชาชีพ และกรอบจริยธรรม ศีลธรรมของสังคมนั้น ได้ทำให้ครูกลัวการถูกลงโทษ จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงภาคปฏิบัติการของการสร้างวินัยที่มีพลังอำนาจในการสร้างความเป็นตัวตนที่สยบยอมต่ออำนาจ ฉะนั้นแล้ว ความเป็นตัวตนของครูกะเทยไม่คงทนถาวร ไม่มีเอกลักษณ์ที่แน่นอน ตัวตนของครูกะเทยจึงปรับเปลี่ยนตัวเองให้มีหลายบุคลิก หลายลักษณะ เลื่อนไหล และแยกย่อยออกไปตามวิธีการที่ครูกะเทยพยายามสร้างคำอธิบายเกี่ยวกับตนเองให้สังคมได้รับรู้ โดยสามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 1 ที่แสดงการให้ความหมายตนเองของ “ครูกะเทย” ที่ทำให้ถูกตีตรา และเลือกปฏิบัติในโรงเรียน ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 การให้ความหมายตนเองของ “ครูกะเทย”
ที่ทำให้ถูกตีตราและเลือกปฏิบัติในโรงเรียน

การอภิปรายผลการวิจัย

การให้ความหมายตนเองของ “ครูกะเทย” ที่ทำให้ถูกตีตราและเลือกปฏิบัติในโรงเรียน

การให้นิยามความหมายตนเองของ “ครูกะเทย” ที่ทำให้ถูกตีตราและเลือกปฏิบัติทางสังคมในโรงเรียนสามารถเชื่อมโยงไปสู่คำอธิบายพฤติกรรมที่ครูกลุ่มนี้แสดงออกได้ และการที่บุคคลจะยอมรับการนิยามใดให้กับตนเอง ย่อมต้องผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่จะกำหนดความหมาย บทบาท พฤติกรรม ในการเชื่อมโยงไปสู่ความรู้สึกและสำนึกแห่งตนเข้ากับนิยามที่สังคมมอบให้แล้ว จึงสร้างภาพลักษณ์ของตนออกสู่สังคมภายใต้ความคาดหวังของสังคมและตนเอง อย่างไรก็ตาม การแสดงออกถึงภาพลักษณ์ของตนออกสู่สังคมย่อมถูกตีตราที่นำไปสู่การเลือกปฏิบัติต่อครูกะเทยในโรงเรียน ภายใต้ฐานคิดของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ที่เชื่อว่า วิธีการมองที่บุคคลมีต่อผู้อื่นจะนำไปสู่การกระทำของบุคคลนั้นที่มีต่อผู้อื่นด้วย ในด้านการตีความและให้ความหมายรวมทั้งการปฏิบัติของการกระทำต่อผู้อื่นไปตามทิศทางของการตีความและการให้ความหมายนั้น โดยการสวมบทบาท (role taking) ของผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วย โดยเฉพาะการมองของผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำงาน (significant others) ที่ประกอบด้วย ผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และนักเรียนนั้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีบทบาทและอิทธิพลทางสังคมในการแสดงออกของตัวตน อันนำไปสู่การแสดงพฤติกรรม ทักษะคติ ค่านิยม และทักษะความชำนาญต่าง ๆ ผ่านการทำงาน

ดังนั้นการให้ความหมายของ “ครูกะเทย” โดยผ่านมิติหนึ่งในการระบุตัวตนของปัจเจกบุคคลในเรื่องเพศ ที่ยังไม่นับรวมสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ชนชาติกำเนิดหรือการสถาปนาการครองอำนาจที่มาจากสังคมที่ตนได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับความเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคมแห่งนั้น ได้พบคำเรียกเพื่อระบุเพศได้อย่างเหมาะสมหรือสอดคล้องกับวัฒนธรรมขององค์กรที่บุคคลพึงปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดและความคาดหวังของสังคมที่แบ่งบุคคลด้วยสรีระทางเพศที่ติดตัวมาแต่กำเนิด นอกจากนั้น การกำหนดนิยามใหม่ให้กับตนเองจึงเป็นการหาตำแหน่งและบทบาททางสังคมให้กับตนเองมากที่สุด โดยการสร้างตัวตนของครูกะเทย ต้องการให้สังคมยอมรับ แต่ไม่ใช่การยอมรับเพียงบุคลิกภาพเท่านั้น แต่เป็นการสร้างตัวตนให้สังคมยอมรับถึงการทำงาน จึงเป็นการที่ครูกะเทยสร้างและนิยามตัวตนของตนเอง เพื่อให้เกิดการยอมรับในโรงเรียนให้มากที่สุด ถึงแม้ว่าครูกะเทยจะยอมรับว่า ตนเองมีนิสัยเหมือนผู้หญิง มีกิริยาท่าทางแบบผู้หญิง ใช้การแต่งหน้าบ้างเป็นครั้ง หรือมีเครื่องใช้ส่วนตัวที่แสดงออกต่อพื้นที่สาธารณะแบบผู้หญิงก็ตาม พบว่า ความรู้สึกของครูกะเทยที่มองตัวเองว่าเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศพยายามแยกตัวตนจากเพศชายและเพศหญิงตามที่สังคมกำหนดไว้ ฉะนั้น การนิยามตัวตนของครูกะเทยที่ควบคู่ไปกับการสร้างบุคลิกภาพ ท่าทาง และพฤติกรรมการแสดงออก จึงแตกต่างไปจากความเป็นชายและหญิง แม้ว่าจะเป็นท่วงท่าเฉพาะที่ต้องการให้สังคมรับรู้ตัวตนของเขา แต่ไม่เกินไปกว่าความคาดหวังของสังคมต่อความเป็นครู ซึ่งอิทธิพลจากการให้ความหมายต่อการถูกตีตราและการเลือกปฏิบัติทางสังคม 4 ประการ ได้แก่ 1) ครูกะเทยเป็นครูผู้ชายที่แสดงออกท่าทางและพฤติกรรมแบบผู้ชาย 2) ครูกะเทยเป็นครูผู้ชายที่แสดงออกกิริยาต้งตั่ง 3) ครูกะเทยเป็นครูผู้ชายที่แสดงออกทางพฤติกรรม “เกย์” และ 4) ครูกะเทยเป็นครูผู้หญิงคนหนึ่งในโรงเรียน ที่มีเพียงคำนำหน้าชื่อว่า “นาย” ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอดังนี้

1. ครูกะเทยเป็นครูผู้ชายที่แสดงออกทางและพฤติกรรมแบบผู้ชาย จากการที่ครูกะเทยส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากสังคม จึงต้องปฏิบัติตามที่สังคมคาดหวัง โดยที่ครูกลุ่มนี้ไม่ได้รู้สึกอึดอัด และเห็นด้วยว่าควรทำแบบนั้น ที่ต้องแสดงออกถึงความเป็นผู้ชาย แต่ยังมีตัวตนบางอย่างที่เลือกแสดงออกเฉพาะตอนอยู่กับคนสนิทเท่านั้นและเชื่อว่า “สังคมมองเราที่เป็นครูกะเทยว่า ไม่ใช่ผู้ชายหรือผู้หญิง ทั้งที่ไม่อยากให้เด็กเอาเราเป็นตัวอย่าง จึงต้องพยายามทำให้ดี ไม่ใช่เพื่อพิสูจน์ แต่ไม่อยากให้ตัวเองเสียหายมากกว่า เราควรปฏิบัติให้ดี ทำตัวให้ดี ไม่ให้สังคมเหมาวม” คำกล่าวนั้นสะท้อนถึงการให้ความหมายและคุณค่า รวมทั้งนิยามของตนเองว่า เพศเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดได้จากสังคม ทำให้แสดงถึงความคิดในเรื่องเพศและเพศสภาพว่า บุคคลที่มีคุณลักษณะที่ไม่ตรงกับเพศและเพศสภาพชายหญิง จะถูกจัดให้เป็นบุคคลที่อยู่นอกกระบวนโครงสร้างทางเพศที่ถูกจัดไว้ (อูรพงศ์ แพทย์ชยา และสุรกิจ ปรางสร, 2555, หน้า 152) การจัดวางและให้นิยามตัวตนของครูกลุ่มนี้ที่แสดงออกถึงความเป็นชาย แม้ภายในจิตใจจะยอมรับว่าเป็นกะเทย ฉะนั้น การแสดงออกที่ตรงข้ามกับเพศสภาพจึงถูกมองเป็นสิ่งผิดปกติจึงมีลักษณะสังคมวิทยาว่า “พฤติกรรมเบี่ยงเบนบรรทัดฐานทางสังคม” (deviant behavior) (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2546, หน้า 41-42)

กรณีดังกล่าวทำให้ปัจเจกรู้สึกกดดันจากความคาดหวังและตกอยู่ในสภาวะความตึงเครียดที่ต้องดำรงอัตลักษณ์และมีพฤติกรรมอย่างที่สังคมต้องการ ซึ่งหมายถึง ความเป็นชายต้องรักหญิง ชายรักชายเป็นสิ่งที่ผิดปกติและไม่อาจยอมรับได้ และครูผู้ให้ข้อมูลต้องแสดงพฤติกรรมแบบผู้ชายที่แข็งแกร่ง ไม่ตุงตุง และไม่แต่งกายหรือแสดงพฤติกรรมหญิงออกมา จนเชื่อและคิดว่าตนเองสามารถมีความสุขและสามารถปฏิบัติตามที่สังคมโดยเฉพาะศาสนาจักร ผู้บริหารโรงเรียน กำหนดให้เราเป็นแบบใดแบบหนึ่ง ดังเช่นที่ครูในกลุ่มนี้เล่าว่า “รู้จักจัดการกับตัวเองให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนและของคริสตจักรด้วย ไม่รู้สึกอึดอัด เพราะในแง่ของความเป็นครู ไม่ว่าเพศไหนก็ต้องวางตัวเหมาะสม คิดว่าการที่ผู้บริหารที่เป็นนักบวชจับจ้องทุกกิจกรรม ห้ามผู้ชายแต่งตัวเป็นผู้หญิงเด็ดขาด” จึงสะท้อนว่า ในบางโรงเรียนหรือบางพื้นที่ มีการจำกัดและกำหนดขอบเขตของพฤติกรรมและนำไปสู่การตีตราว่า ครูผู้ชายที่มีเพศสภาพเป็นชาย ต้องแสดงออกถึงความเป็นชายเท่านั้น ไม่สามารถแสดงความรู้สึกและพฤติกรรมที่ตนเป็น ซึ่งผิดแปลกไปจากที่โรงเรียนกำหนดไว้ได้ การที่ครูท่านดังกล่าวปฏิบัติงานในโรงเรียนดังกล่าวมา 4 ปีสะท้อนให้เห็นการรับรู้ของคนนอกที่มีต่อเพศที่สามได้อย่างเด่นชัด ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้รับรู้ (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2546, หน้า 39) ที่กระบวนการรับรู้เป็นการทำงานของสมองที่ถูกกระทำผ่านการถ่ายทอดจากความนิยม ความเชื่อ การศึกษา ซึ่งมีอิทธิพลที่ทำให้คนนอกมองเพศที่สามในด้านลบกลายเป็นเจตคติที่ไม่ดีต่อทั้งผู้รับรู้และผู้ถูกรับรู้เช่นกัน โดยจากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนอย่างเด่นชัดว่า ผู้ถูกรับรู้จึงมีการแปรเปลี่ยนทัศนคติจากที่ได้กล่าวถึงตอนฝึกสอนว่า “สามารถสอนได้อย่างตามที่ตนเองเป็น แต่เมื่อมาสอนในโรงเรียนเขา ทำให้ต้องปรับตัว อยู่กับสภาพแวดล้อมและบริบทโรงเรียนและคริสตจักรให้ได้ จนรู้สึกว่า การทำตัวเป็นเพศชายก็ไม่ใช่เรื่องผิดปกติ” ทำให้เห็นว่า อิทธิพลและการรับรู้ของสังคมต่อครูกะเทยสามารถบิดเบือนความเป็นจริงด้วยการกระทำทางสังคมได้ นอกจากนี้วิธีคิดของผู้บริหารโรงเรียน และศาสนาจักร บ่งบอกถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่ากันระหว่างชายและหญิงและเพศที่สาม เป็นการทำให้ ผู้ชาย/เพศชาย/ความเป็นชาย กลายเป็นสิ่งที่แข็งแกร่งและตกอยู่ในความคิด

เรื่อง “ความเป็นชายที่ชี้นำสังคม” (hegemonic masculinity) และระบบปิตาธิปไตยในโรงเรียนจึงเด่นชัดมากขึ้น และ ในด้านพฤติกรรมเชิงจิตวิทยาสังคม ที่เรียกว่า “การให้สมญากับการยอมทำตาม” คือ การที่ครูท่านหนึ่งเล่าว่า “เมื่อมีครูผู้ชายเข้ามาใหม่ ต่อให้เรารู้กันว่า เขาเป็นกะเทย หรือเป็นเพศอื่น ๆ สิ่งที่เขาควรทำ คือ การแสดงออกแบบเรา ควรกระทำตามที่โรงเรียนกำหนด แต่ในใจเรารู้กันว่า เขาเป็นแบบไหน ซึ่งทำให้เห็นถึงการเข้าใจตนเองว่า สิ่งที่เราทำนั้นถูกต้อง และคาดหวังว่าคนอื่น ๆ ก็จะปฏิบัติเช่นนี้ด้วย พฤติกรรมเช่นนี้เรียกว่า กระบวนการรับรู้ตนเอง (self-perception)

2. ครูกะเทยเป็นครูผู้ชายที่แสดงออกปกป้องรักษาตัวเอง ครูผู้ให้ข้อมูล เล่าว่า “ไม่เคยสอนความเป็นเพศของเด็ก ไปบังคับเด็กให้เป็นเพศใด ๆ ให้เด็กเรียนรู้ เติบโตตามธรรมชาติที่เขาเป็น ครูแต่งตัวต้งต้ง ความเป็นสาว แต่งหน้า ทาปาก เด็กก็ไม่ว่า กลับชื่นชม อาจมีบ้างจากผู้บริหารที่ไม่ให้แสดงออกมากเกินไป” สอดคล้องกับคำพูดของครูอีกท่านที่ว่า “หนูเป็นกะเทย แต่งหน้า ทาปาก แต่ก็เคารพสถานที่โรงเรียน และอาชีพ แต่งตัวเป็นผู้ชาย ไม่ไฉฉวย หนูมีความสุขที่เป็นแบบนี้ที่เป็นครู” สะท้อนว่า ครูกะเทยกลุ่มนี้มีการยอมรับตัวตนของความเป็นกะเทย ที่แสดงออกปกป้องรักษาตัวเอง ออกสาว มีการแต่งตัว หรือการใช้เครื่องสำอาง และเครื่องประดับของผู้หญิงบ้าง แต่อย่างไรก็ตามการให้ความหมายของครูกะเทย ยังมีการพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ในเชิงโครงสร้าง เช่น การระมัดระวังพฤติกรรมต่อนักเรียน การเคารพในจรรยาบรรณวิชาชีพครู การปฏิบัติตนในโรงเรียน และการรับฟังต่อคำตักเตือนต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งวิธีการให้นิยามตัวตนดังกล่าว ก็เป็นผลเกี่ยวข้องกับการถูกตีตราและการเลือกปฏิบัติจากผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงาน เช่น คำกล่าวของครูผู้ให้ข้อมูลว่า “มีความสุขกับการเป็นแบบนี้ ทำให้เข้ากับเด็กง่าย อย่างไรก็ตามเราก็ทำให้เกินเลยจากสายตาผู้บริหาร เพราะเขาจับจ้องการกระทำครูที่เป็นกะเทยอยู่เสมอ” ประโยคดังกล่าวเน้นย้ำว่า ครูกะเทยถูกตีตราในด้านความรู้สึกทางเพศ (felt sexual stigma) ซึ่งเป็นความคาดหวังหรือความเชื่อถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้น และความน่าจะเป็นว่าการตีตราอาจเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน (Herek, 1986, pp. 569-571) เช่น ครูกะเทยอาจมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จึงเป็นเหตุให้เกิดการจับจ้องจากผู้มีอำนาจ และชี้ว่าการตีตราจากผู้มีอำนาจนำไปสู่การตีตราภายใน (Internalized stigma) เป็นการที่บุคคลยอมรับในสิ่งที่ได้รับการตีตราว่า เป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมและความเชื่อส่วนบุคคล โดยการจับจ้องที่เกิดขึ้นมาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่ากัน (Link & Phelan, 1999, pp. 491-493) และถูกทำให้เป็นเรื่องปกติ (normalization) จนกลายเป็นวัฒนธรรมที่ครอบงำกลุ่มครูกะเทยที่ต้งต้ง เพราะนอกจากสังคมซึ่งรวมถึงปัจเจกบุคคลและสถาบันทางสังคมจะไม่ตระหนักว่านี่คือการตีตราแล้ว ยังมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนให้เกิดการตีตราในสังคมด้วย

3. ครูกะเทยเป็นครูผู้ชายที่แสดงออกทางพฤติกรรม “เกย์” ตามที่ได้กล่าวถึง การระบุตัวตนของปัจเจกบุคคลก็คือ เรื่องเพศนั้น ได้แสดงพฤติกรรมและความชอบในลักษณะเกย์ของครูผู้ชายที่ต้องปรับตัวหรือตัดสินใจที่จะสงวนพื้นที่ความเป็นอิสระส่วนตัว และด้วยพลังสร้างสรรค์ที่จะมีส่วนเสริมให้ภารกิจของโรงเรียนประสบความสำเร็จถึงแม้ปัจจุบันจะมีการเปิดเผยเรื่องทางเลือกในการแสดงออกทางเพศมากขึ้น แต่ก็ยังมีอีกหลายคนที่ยังไม่กล้าเผยตัวเอง และเก็บความรู้สึกไว้ข้างในจิตใจ ดังนั้น “ครูกะเทย” ในความหมายที่ว่า เป็นครูผู้ชายที่แสดงออกทางพฤติกรรมและความชอบในลักษณะเกย์ บ่งบอกถึงพฤติกรรมทางสังคมแบบเครือข่ายความสัมพันธ์ของครูกะเทย โดยเฉพาะภาษาท่าทางที่มี

ความสำคัญกับการปฏิสัมพันธ์สื่อสารระหว่างบุคคล (Dubrin, 1996, pp. 68-69) ทำให้ครูกะเทยค้นพบตนเองและเผชิญเหตุการณ์กับโลกภายนอก ด้วยการเชื่อมโยงผ่านการไตร่ตรองและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขของต้นสังกัด ซึ่งผู้ให้ข้อมูลที่เป็นครูกะเทยแสดงออกถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดและเลือกได้ โดยองค์ประกอบ เช่น ความไว้วางใจ ความรักและอำนาจระหว่างกัน โดยเฉพาะความไว้วางใจเป็นพื้นฐานที่ครูชายเหล่านั้นกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวให้ผู้อื่นรับรู้ถึงพฤติกรรมและความชอบในลักษณะเกย์ การยอมรับในตัวตนที่แท้จริง และความยินยอมพร้อมใจที่จะมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

อย่างไรก็ตาม ครูกะเทยมีจิตสำนึกเกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่หลัก แม้ว่าจะมีประสบการณ์ที่ไม่ดีต่อผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่สามารถเข้าใจในพฤติกรรมและการแสดงออกของครูกะเทย เพราะว่าคนส่วนใหญ่ในสังคมไทยยังคงให้คุณค่ากับเพศสภาพชายในอุดมคติมากกว่าเพศวิถีอื่น ซึ่งบางครั้งคนที่ไม่เคารพต่อสิทธิของบุคคลข้ามเพศที่แตกต่างจากบรรทัดฐานทางสังคม อาจจะมีติตราหรือใช้คำ ซึ่งทำให้ครูกะเทยที่แสดงออกทางพฤติกรรมในลักษณะเกย์ต้องต่อสู้เพื่อให้ได้รับความเท่าเทียมทางสังคม เนื่องจากถูกเลือกปฏิบัติอย่างแตกต่างจากครูหญิงและครูชาย ด้วยคำเรียกที่สะท้อน “คติ” และ “อคติ” กับความอ่อนไหวในใจของครูกะเทย ทั้ง ๆ ที่รู้กันดีในสังคมว่า กลุ่มครูกะเทยเป็นผู้มีศักยภาพและความสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ กระนั้น ครูกะเทยบางคนจะไม่ยินยอมให้ใครก้าวล้ำมาในพื้นที่ส่วนตัวอย่างเด่นชัด จะรักษาบทบาทและหน้าที่เป็นชีวิตจิตใจ เพื่อไม่ให้ผู้ใดนำเรื่องเพศภาวะมาลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมองว่าตนเองสามารถให้ความร่วมมือในกิจกรรมทุกด้าน

สรุปได้ว่า ครูผู้ชายที่แสดงออกทางพฤติกรรมในลักษณะเกย์จะมีพฤติกรรมทางสังคมแบบ “เครือข่ายสัมพันธ์” กับเพื่อนที่เป็นชายรักชาย เพื่อนผู้หญิง เพื่อนผู้ชาย รุ่นพี่ รุ่นน้อง ครูบาอาจารย์ ผู้ใหญ่ที่นับถือ และบุคคลทั่วไป ซึ่งมีลักษณะของการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับกลุ่มชายรักชายที่ค่อนข้างสนิทสนม มีความจริงใจต่อกัน แนะนำและคอยให้ความช่วยเหลือ และสร้างความสัมพันธ์ฉันเพื่อนอย่างสนิทสนม โดยครูกะเทยรู้สึกได้ถึงความแตกต่าง แต่ก็สามารถปรับตัวเข้าหาผู้อื่นได้อย่างดี มักเอาใจใส่ดูแลชื่นชอบในการแต่งตัวเป็นพิเศษ เมตตาและสงสารเครือข่ายครูกะเทย ไม่ยอมทนฟังใครที่มาแบ่งแยกหรือด่าทอกะเทย หรือไม่ให้ความยุติธรรมกับเหล่าบรรดาผู้ชายหัวใจหญิง และแสดงอารมณ์คัดค้านความไม่เท่าเทียมกัน โดยที่บรรทัดฐานและนโยบายของทางโรงเรียนอาจจะเป็นอุปสรรคต่อโอกาสใด ๆ ที่ครูกะเทยจะเข้าถึงได้ ซึ่งรวมถึงสถานการณ์เฉพาะกิจที่ครูกะเทยจะต้องเผชิญ และไม่สามารถแสดงเจตจำนงหรือมีอิสรภาพในการหยั่งเสียงของตนเองสำหรับกิจกรรมบางประเภทได้อย่างราบรื่น ทั้งนี้ สังคมมักใช้สำเนียงรังเกียจ ดูถูก เยาะเย้ย ครูกะเทยโดยไม่ได้ตั้งใจ อาจเป็นด้วยความคั่นชิน จนไม่รู้สึกรู้ว่ามีความหมายแฝงเชิงลบที่มีการติตราเหมารวมเหยียดหยามความเป็นมนุษย์ซ่อนอยู่ ด้วยการใช้คำในเชิงการดูถูกสนิมทางเพศที่แตกต่างจากบรรทัดฐานกระแสหลัก เช่น วิปริต ผิดเพศ ผิดปกติ โรคจิต ฯลฯ

4. ครูกะเทยเป็นครูผู้หญิงคนหนึ่งในโรงเรียน ที่มีเพียงคำนำหน้าชื่อว่า “นาย” ท่ามกลางกระแสความคิดเห็นผ่านในสังคมเกี่ยวกับครูกะเทยที่มีภาพลักษณ์เป็นผู้หญิง มักถูกตั้งประเด็นว่า “การเป็นเพศทางเลือก แบบครูกะเทย เหมาะสมที่จะเป็นครูได้หรือไม่” ซึ่งครูกลุ่มนี้มองว่าคำพูดดังกล่าวไม่ควรจะหยิบยกมาเป็นประเด็นคำถามด้วยซ้ำไม่ใช่เพียงเพราะว่า พวกเขาเป็นครูกะเทยคนหนึ่ง แต่เพราะ

ต้องการเปิดเผยให้สังคมได้รับรู้ ว่าพวกเขาก็เป็นครูผู้หนึ่งคนหนึ่งในสังคมไทยมีครูกะเทยที่มีภาพลักษณ์เป็นครูผู้หนึ่งหลายคน ซึ่งเป็นที่รู้จัก ได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองว่า สอนเก่ง สอนดี อยากให้ลูกไปเรียนด้วย ดูเหมือนสังคมมองข้ามความเป็นเพศสภาพของครูไป หลายคนแม้ไม่เป็นที่รู้จัก แต่มีระดับการศึกษาที่สูง ซึ่งนำไปสู่ความภาคภูมิใจของตนเอง และครอบครัว ครูกลุ่มนี้ให้นิยามตนเองว่า เป็นครูกะเทยที่มีตัวตนของผู้หญิงอีกแบบหนึ่ง และต้องการเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเล็งเห็นที่จุดอื่นเหนือคำว่าเพศสภาพตามธรรมชาติที่มนุษย์รู้จักแค่เพียง “เพศชาย” และ “เพศหญิง” แต่ความเป็นจริง โลกใบนี้ไม่ได้มีเพียงแค่สองหรือสามสิ่ง กลับมีความหลากหลายทางเพศซึ่งสังคมควรให้โอกาสพวกเขา สังคมไม่ควรส่งต่อความคิดเหยียดเพศ แต่ควรเปิดโอกาสให้ครูที่มีความแตกต่างที่ให้ได้ใช้สิทธิ์ได้แย้งหรือถกเถียงอย่างเสรีตามหลักวิชาการ สอดคล้องกับแนวทางการในการส่งเสริมความสุขในการทำงานของครู (สุธีรา สี่มา, อนุรักษ์ดา งามมีฤทธิ์, สุริพร อนุศาสนนันท์ และทรงวุฒิ อยู่เอี่ยม, 2564, หน้า 112-113) ที่กล่าวว่า ครูควรได้รับการงานตรงตามความสามารถและความถนัด และผู้บริหารควรเสริมสร้างให้บุคลากรในโรงเรียนเป็นคนที่มีความจริงใจ อธิษาศัยดี ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นและที่สำคัญสิ่งที่ครูเป็นไม่มีผลต่อผลการศึกษาของลูกศิษย์ เสมือนเหตุการณ์ที่สรุปรวบยอดความคิดนี้ของครูท่านหนึ่ง ที่ว่า “ตัวตนเราสำคัญกว่าสังคม สังคมมาแบบไหนไม่มีอิทธิพลต่อฉัน ฉันมีความสุขเท่านั้นก็พอ คำว่า “ครู” บอกอยู่แล้วว่ามีบทบาทอะไร ทำหน้าที่สิ่งใด เพียงแค่ฉันมีเพศสภาพตามที่เห็น แต่อยู่นอกเหนือไปจากเพศสภาพแบบชายและหญิง” และครูอีกท่านได้กล่าวว่า “ความเป็นเพศของเรา เด็กก็เข้าใจว่าเราเป็นผู้หญิง พ่อแม่เราก็เข้าใจเช่นนั้น ต่อให้ผู้บริหารไม่เข้าใจ ไม่ใช่เรื่องของเราที่ต้องอธิบาย” ทุกวันนี้แม้สังคมบางส่วนได้สัมผัสกับวาทกรรมที่ผลิตซ้ำเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ เช่น บทภาพยนตร์ ละคร เพลง เป็นต้น อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับการวางตัว และความสามารถในด้านการสอนของครู เพราะทั้งผู้ปกครองและลูกศิษย์ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาที่มุ่งไปที่เนื้อหา และวิธีในการถ่ายทอดความรู้ มากกว่าเพศสภาพของครู จึงทำให้มักจะรู้จักใช้ความคิดในการพิจารณา ส่งผลให้ศรัทธาต่อครู และไม่ค่อยมีคำพูดที่เปียดขับเกี่ยวกับเพศสภาพของครู

จากภาพลักษณ์ภายนอก ครูกะเทยหลายคนที่แสดงออกเป็นผู้หญิงสะท้อนตัวตนที่มีความสุขกับสิ่งที่ทำและสิ่งที่เป็นอย่างนี้ไม่ถึงว่าพวกเขายังมีความทรงจำที่ไม่ดีนักเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในพื้นที่ทางสังคมอยู่บ้าง วาทกรรมในการปฏิบัติต่อเพศทางเล็กอย่างไม่ยุติธรรมยังมีอยู่จริง อย่างไรก็ตามการมองโลกทางบวกส่งผลให้ครูกลุ่มนี้มีความสุขกับงานสอนที่ทำในโรงเรียนแต่ละวัน แม้หลายคนเคยผ่านประสบการณ์ชีวิตที่ถูกกดทับ หรือลดทอนคุณค่าของตน เช่น ประสบการณ์ในการสมัครงาน ที่ครูหลายท่านถูกเจ้าหน้าที่โรงเรียนสร้างความไม่ยุติธรรมกับความเป็นเพศภาวะที่เธอดำรงอยู่ ด้วยคำพูดที่กล่าวในเชิงว่า โรงเรียนไม่รับครูที่มีความหลากหลายเพศ หรือแสดงตัวตนไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิด หรือประสบการณ์ที่ได้รับการบอกกล่าวว่า “ดูขัดตา” เพราะคนอื่นมองว่าเป็นผู้หญิงไปแล้ว ซึ่งพอครูกะเทยกลุ่มนี้มาใส่กางเกงจึงดูไม่เรียบร้อย ทำให้ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานหลายคนเห็นพ้องกันว่าให้แต่งเป็นหญิง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เวลาที่สอนในชั้นเรียน ครูกลุ่มนี้มักจะมีพรสวรรค์ในการผสมผสานทั้งสายฮาและสายวิชาการเข้มข้น แต่บ่อยครั้งที่ครูกลุ่มนี้จะถูกเลือกให้ทำหน้าที่ในการสร้างความสนุกสนานให้กับเพื่อนครูและนักเรียนในกิจกรรมสำคัญ ๆ ด้วย เพราะมักเป็นคนมีนิสัยใจกว้างขวาง ใช้คำพูดตลก

ได้ขบขันสนุกสนาน และเป็นคนทำงานได้กระฉับกระเฉง แต่บางครั้งพวกเขาก็กลับรู้สึกที่ตนเองไม่อยากให้คนอื่นเป็นคนเลือกกิจกรรมให้แต่อยากใช้สิทธิ์เลือกดูบ้าง แต่อย่างไรก็ตาม ครูกลุ่มนี้ก็มักจะยินยอมที่จะทำให้ โดยไม่รู้สึกว่าคุณถูกเบียดเบียน เพราะผู้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงานมองว่าทำได้ แล้วไม่เหลือบ่ากว่าแรง จึงทำให้ยอมทำ ขณะเดียวกันก็มีครูกะเทยที่ยอมรับว่า ตัวเองเป็นกะเทยแต่มีความเป็นผู้หญิงมากกว่า ดังนั้น รับผิดชอบใครจะเรียกว่ากะเทย แต่สุดท้ายตัวตนของครูคือผู้หญิงคนหนึ่ง และการแบกรับผลจากการเป็นกะเทย ไม่ใช่สิ่งที่ครูจะถูกกดทับ แต่สังคมที่ให้คุณค่า ครูกะเทยในแบบที่ครูเป็นจึงต้องลุกออกมาเรียกร้องต่อสังคม

ดังนั้น การให้ความหมายตนเองของครูกะเทย ทำให้ถูกตีตราและเลือกปฏิบัติในโรงเรียน สะท้อนเรื่องเล่าของครูกะเทยที่ผู้บริหารเพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครองและนักเรียนแสดงออกต่อตนเองนั้น ว่านำไปสู่การนำเสนอที่ให้ความหมายและคุณค่าทางพฤติกรรมที่มาจากแรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation approaches) (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2546, หน้า 44–45) ที่อธิบายพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาซึ่งอาจเกิดจากสิ่งที่ผลักดันภายในตัวบุคคล เป็นเจตคติ ความคิด ความสนใจ ความตั้งใจ การมองเห็นคุณค่า ความพึงพอใจ หรือความต้องการบางประการ สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการตีตราและการเลือกปฏิบัติที่มีต่อครูกะเทย โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนเป็นกลุ่มที่ตีตราและเลือกปฏิบัติต่อครูกะเทยเป็นอย่างมาก เพราะเป็นผู้ควบคุมอำนาจเชิงโครงสร้างของการปฏิบัติงานที่บุคคลจะได้รับการกำหนดบทบาทจากสังคม (social roles) รวมทั้งรับรู้ทัศนคติต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทนั้น ๆ โดยเป็นการรับรู้ทางสังคม (social perception) ที่ทำให้ครูกะเทยต้องกลายเป็นผู้ที่นำตนเองไปกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งกลายเป็นการปรับพฤติกรรมของตนเองให้เกิดการยอมรับต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ สถิตย์ นิยมญาติ (2561, หน้า 88-89) พบว่า ผู้บริหารที่ดีต้องการเคารพในคุณค่า (worth) ของผู้อื่นรวมทั้งของตนเอง และเคารพไปที่พันธกรณีเชิงคุณธรรมที่ให้คุณค่าและศักดิ์ศรีแก่บุคคล นอกจากนี้ อิทธิพลทางสังคมที่มีต่อครูกะเทย (social influences) เป็นการชี้แนะคุณค่าของครูกะเทย (value orientation) เป็นการสร้างความหมายและคุณค่าของการแสดงออกและพฤติกรรมของครูกะเทยที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น การได้รับความนิยมชมชอบ และการปฏิบัติตามหรือการแสดงออกอย่างมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ เพราะเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความแตกต่างของการตีตราและการเลือกปฏิบัติของครูกะเทยที่มีสังกัดในการทำงานที่แตกต่างกัน อาทิ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อศึกษามุมมองในเชิงโครงสร้างและการบริหารที่มีต่อบุคลากรในสถานศึกษาที่มีความหลากหลายทางเพศ

2. ควรมีการกำหนดอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายในบริบทพื้นที่ของโรงเรียน เพราะจากการวิจัยจะพบว่า มีครูที่ยังไม่ได้ถูกนิยามในงานวิจัยนี้ ที่มีความหลากหลายทางเพศ ทำให้อาจมีข้อมูลที่ตกหล่นหรืออาจนำเสนอประเด็นการถูกตีตราและการเลือกปฏิบัติที่ให้มุมมองที่กว้างขึ้นได้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. ควรเสนอให้มียุทธศาสตร์หรือนโยบายภาครัฐในการลดการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางเพศ นอกจากนี้ยังควรนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างความเข้าใจ ตระหนักและเห็นคุณค่าของบุคคลผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศให้เกิดความคุ้มครองในทางสิทธิกฎหมายและเชิงปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

2. การนำผลการวิจัยไปสู่การทำความเข้าใจในอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้บริหาร ข้าราชการครู คุณครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อการลดอคติทางเพศที่อาจเกิดขึ้นได้ต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศทั้งในบริบทของเพื่อนร่วมงานและนักเรียน

บรรณานุกรม

- กิตติกร สันคติประภา. (2550). การลวนลามทางเพศกะเทย: นัยสำคัญภายใต้วาทกรรมรักต่างเพศ. ปริญญาณพนธ์ปริญญาดุขภูิบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีรณรงค์ สกุลศรี กนกวรรณ ธีรารณ และคมกฤษ ตะเพียนทอง. (2560). พันธนาการข้ามยุค: อุดมการณ์เพศดิน (ไม่เคย) ได้. วารสารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์, 17(2), หน้า 91-108.
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2559). เพศและความเป็นชายในพุทธศาสนากับการควบคุมภิกษุ สามเณร และบ้นเฑาะก์. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 12(1), หน้า 3-25.
- ปริญศ กิตติธีระศักดิ์. (2560). ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมในการศึกษาถึงความหลากหลายทางเพศในคนกลุ่มน้อยทางเพศในประเทศไทย. วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต, 31(2), หน้า 1-15.
- พิชัย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2555). ปรัชญาสังคมศาสตร์และกระบวนการทัศน์ในการแสวงหาความรู้. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 1(1), หน้า 78-88.
- สถิตย์ นิยมญาติ. (2561). คุณลักษณะที่โดดเด่นบางประการของผู้บริหารของรัฐชั้นเยี่ยม. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 1(2), หน้า 78-92.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2546). จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ด.
- สุธีรา สีมา, ณัฐกฤตา งามมีฤทธิ์, สุริพร อนุศาสนนันท์ และทรงวุฒิ อยู่เอี่ยม. (2564). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและแนวทางการส่งเสริมความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 4(1), หน้า 100-117.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2550). คนชายขอบ: จากความคิดสู่ความจริง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อัยฤทธิ์ ธิลา. (2560). มายาคติเพศวิถี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุรพงศ์ แพทย์คชา และสุรกิจ ปรางสร. (2555). การนำเสนอความเป็นเพศวิถีผ่านสื่อภาพยนตร์ไทย: ในมิติความเป็นจริงของสังคมไทย. วารสารนักบริหาร (มหาวิทยาลัยกรุงเทพ), 32(4), หน้า 147-155.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, pp. 77-101.
- Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (2000). *Handbook of Qualitative Research*. (2nded.). Thousand Oaks, California: Sage Publication.
- Dubrin, A.J. (1996). *Human relations for career and personal success*. New Jersey: Prentice-Hall.

- Herek, G.M. (1986). On heterosexual masculinity: Some psychical consequences of the social construction of gender and sexuality. **American Behavioral Scientist**, 29(5), pp. 563–577.
- Lincoln, Y.S. & Guba, E.G. (1985). **Naturalistic inquiry**. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Link, B.G. Phelan, J.C. (1999). Labeling and stigma. In **The Handbook of the Sociology of Mental Health**. (pp. 481–494). New York: Plenum.
- Martin King Whyte. (2015). **The Status of Women in Preindustrial Societies**. NJ: Princeton University Press.
- Morse, J.M. (2000). Determining sample size. **Qualitative Health Research**, 10(1), pp. 3–5.
- Neuman, W.L. (2000). **Social research methods qualitative and quantitative approaches**. (4thed). Madison: University of Wisconsin.